

mīhi latera eius et de velleribus oxiū mearum calefactus est »; — hebr. *si vidi miserum sine vestimento et non (esse) experimentum pauperi.* Bene *Men.* : corpora autem membra pauperum, quibus datis vestibus benefacimus, quodammodo nobis benedicunt aut gratias agunt »; optime et iucunde ita depingitur allata membris et corporibus, prosperitas, voluptas, cum ipsis dicantur laetari et bene precari largientibus (cf. Eccl. 29, 45). Neque male *Pin.* : eleemosynam etiam nomine loquente loqui et clamare et egregiam viri beneficentiam praedicare. Perpendit *Cord.* hebr. *si vidi* : o eximiam viri charitatem, non expectabat hiemis rigorem, nec pauperum clamorem, sed statim ac eos videbat etc.

Neque unquam pupilos oppressit, etsi multa sibi praesto esse cernebat et parata ad iniuriam inferendam; v. 21 « *si levavi super pupillum manum meam, etiam cum videbam me in porta superiorem* : v. 22 *humerus meus a iunctura sua cadat et brachium meum cum suis ossibus confringatur* »; — hebr. *manum agitare, vibrare ad magnum scil. percussioneum inferendam* (cf. Is. 10, 32); *quia vidi in porta auxilium meum* i. e. vidi me fore superiorem, me evictum causam, etsi de iniusta mea oppressione actio forensis (porta iudiciorum forum) institueretur. Ergo etsi fuerit certus se fore impunitum, tamen nullam iniuriam intulit. Confirmat imprecatio hebr. *scapula mea ab humero suo cadat et brachium meum a canna sua confringatur* (cf. Mar. Malv. *Pin.* W. Zsch. *Le Hir*) i. e. funditus conteratur; *canna* est fistula, os brachii; « *convenire video in os a cubito usque ad manum, ut sit haec secunda pars, paulo diversa a priore, quae de superiori brachio augebat* (*Pin.*) ». Poenam culpae respondere vult. LXX et *vet. lat.* : « *si levavi super pupillum manum, fidens quia multum est mīhi adiutorium, discedat humerus meus a iugulo meo, et brachium meum a cubito-meo conteneratur* ».

Rationem afferit, quia etsi non hominem, tamen Deum pie ac religiose timuit v. 23 « *semper enim quasi timentes super me fluctus timui Deum et pondus eius ferre non potui* »; — hebr. *quia timor super me, perniciēs Dei (scil. a Deo), et contra maiestatem eius nihil valerem* i. e. quid facerem (haec mecum perpendi), si me Deus iustitiae reum sisiteret iudicio? Ita si versus concipiatur, revera rationem reddit, et explicat, quomodo Iobus vitam suam instituerit, uti v. 2-4; v. 11, 42; v. 43, 16; v. 18. Minus apte alii volunt imprecationem continuari (W. Del. *Hirz.*). Bene LXX et *vet. lat.* : « *timor enim Domini continuuit me et a pondere eius (κιμπαρτος) non sustinebo* ».

1. *τερπειν*, i. e. perditus, interitui proximus, miseria pressus cf. 4, 11; 29, 43.

Iustitiae et misericordiae cognatum est animum a divitiarum cupiditate servare immunem et liberum ab inordinato affectu ad divitias, qui duobus cernitur: nimia fiducia et nimio de iis gaudio; utrumque excludit (S. Thom.), v. 24 « *si putavi aurum robur meum et obrizo dixi: fiducia mea*; v. 25 *si laetatus sum super multis divitiis meis et quia plurima reperit manus mea* »; — si cf. v. 43; vel sequitur apodosis demum v. 28 in hebr. et *habeat est iniurias capitalis*.

Habuit quidem divitias amplissimas, sed iis cor animumque non deficit, non in iis spem, robur, fiduciam, gloriam, voluntatem reposuit. Laudes in se expressit vere sapientis: *beatus dives qui post aurum nonabit, nec speravit in pecunia et thesauris* Eccl 31, 8, et quod Paulus divitius praecipi vult: *non sublime sapere neque sperare in incerto divitiarum* 1 Tim. 6, 17.

Avaritiam, quae est Paulo teste simulacrorum servitus (Col. 3, 3. Eph. 3, 5), a se repulit Iobus; nunc aliud scelus, ad quod Salomon docente illiciunt divitias (Prov. 30, 9), veri Dei cultus negligentiam et superstitionem, a se alienum fuisse asserit; v. 26 « *si vidi solem cum fulgeret et lunam incidentem clare, v. 27 et laetatum est in abscondito cor meum et osculatus sum manum meam ore meo* »; fulgor ac claritas siderum, quae maxima sui admiratione hominum animos rapiunt, nunquam cum ad *cultum superstitionis* vel ad actiones superstitionis impulit. Medium inter astrolabia vivens ne minima quidem labe fuit aspersus, nunquam astra tamquam bonos ac salutares genios salutavit, vel ab eorum influxu prospera sibi pollicitus est.

Hoc sensu, eum scil. abhorre ab omnibus superstitionibus gentium (Malv.), non de veri nominis idolatria, quam plerique intelligent, haec a Iobo dicti existino. Neque enim persuadere mihi possum, id velle auctorem sacram, ut Iobus, tantae virtutis vir, ab insano idolatria crimen se purget. Optime hoc persensit S. Greg.: « *sed postquam tanta de se locis superioribus virtutum culmina narravit, quid nunc mirum memorat, si solem et lunam non se adorasse manifestat?* » Quare ipse et *Pin.* et *Cord.* lucem solis et lunae tanquam felicitatis iucundissimae imaginem interpretantur: si maxime mea prosperitate nimium gavisus eamque tenero cordis affectu nimioque amore prosecutus sum. At haec explicatio sane est violenta et a verborum proprietate, qua sol et luna (v. 26) et superstitionis cultus caerimonia usitata (v. 27) clare proponitur; nimium sine ulla necessitate recedit. In hebr. v. 27 *et deceptum est in abscondito cor meum* (cf. Deut. 44, 16, ubi S. Hier. idem verbum vertit: ne decipiatur cor vestrum) *et adhaesit manus mea ori meo*; optime *Hier.* *osculatus sum...* modus est adoracionis, manum osculari et osculum ipsa manu extenta ad *idolum* transmittere¹.

1. Veterum hac de caerimonia locos vide apud *Pin.* Malv. Plinius v. g. « *inter adorandum dexteram ad osculum referimus* » (28, 2).

Quam longe abfuerit a tali cultu et quantopere illum abominetur, profitetur v. 28 « quae est iniq[ue]itas maxima et negotio contra Deum altissimum »; — hebr. *etiam haec est iniq[ue]itas capitalis* (iudicio punienda; de verbo cf. v. 11 et Is. 28, 7, quasi : iniq[ue]itas judicialis), *quia negasset Deum* (qui) *supra* (est), qui in excelsis thronum habet. Optime cultum superstitiosum negotiationem (im)minutio[n]em, subtractio[n]em, cf. § 27 *Fürst C.*) Dei dicit; nam si splendore et pulchritudinem siderum non ad Deum auctorem, qui dominator eorum his omnibus speciosior est (Sap. 13, 3), retruisset, revera Deo debitum honorem subtraxisset, negasset eiusque maiestatem non ut par est agnovisset. Neque dicendum est cum *Pin.*, cur Iobus a superstitione, cuius non insimulatus sit ab interlocutoribus se asserere velit, non appareat; nam adulterium quoque, cuius nulla ante mentio, a se repelit; et accusatus erat *impie[t]atis* in Deum a liorunque occultorum scelerum generatim; quare merito habet, cur *omnes* vitae rationes panta.

f) Et ceterarum virtutum testem Deum invocat 31, 29-40.

« His igitur praemissis quae pertinent ad communem iustitiam, subiungit quaedam quae pertinent ad perfectionem virtutis; inter quae primo odium inimicorum excludit, quod maxime manifestatur, quando aliquis gaudet de totali ruina eius » (S. Thom.); unde v. 29 « Si gavisus sum ad ruinam eius qui me oderat, et exultavi quod invenienssem eum malum »; — si cf. v. 13; cum non sequatur apodosis, vel iurandi particularum intellige, vel retineta conditionali supple formulam imprecationis alibi usurpatam; perfecte implevit *sapiens* praeceptum: « cum ceciderit inimicus tuus, ne gandeas, et in ruina eius ne exultes cor tuum » (Prov. 24, 17). Perfectio igitur novae legis *animus inimicorum* etiam a sanctis V. F. non erat omnino aliena; hoc praetera ostendunt, quae Ex. 23, 4; Lev. 19, 17-18 praecipiuntur, quae Prov. 24, 17, 29; 23, 21. Gen. 43, 1 seq. 1 Reg. 24, 7 proponuntur.² — Rem utique

1. S. Hier. quidem verit Lev. 19, 18 : diliges *animum* tuum sicut teipsum; illa et rabbinii interpretantur et deum a contrario suppleverunt et *odio habebis inimicum tuum*, quod interpretamentum pharisaicum Dominus reprehendit (cf. Matth. 5, 43). Sed § 27 aliis in locis melius verit: *proximos*; (LXX & οἰνόποιος) cf. Ex. 20, 17; 22, 25. Lev. 19, 13; est enim § 27 generatim *alius, socius*, quocum aliqua vita consuetudo intercedit.

2. Prorsus repudianda sunt, quae v. Haneberg (Geschichte der Offenbarung, 4. Aufl. p. 356) scribit de V. T., quasi inimicorum amore penitus ignorato, immo odio eorum ferri praecripto discerni odest fundamentalē et essentiāle a l[et]o nōva; quae ex Psalmis quibusdam opīciunt, tam solvunt et rite explanant S. Chrys. in Ps. 108, M. 35, 258; Eusebius M. 23, 481; Theodoretus M. 80, 1129; S. Aug. M. 36, 328; 37, 1435; S. Thom. in Ps. 34; Salmeron, Proleg. I p. 232; Calm. in Ps. 34.

difficilem lobis fortiter exsecutus est. « Quamvis enim quis se a vindicta contineat et totam rem Deo supremo vindici committat, sed cum videt iam hostem supplicio affectum, quotus est qui non sibi laetandi atque gaudendi materiam amplissimam intelligat » (*Pin.*)? Sed cur non potius inimicos a se *diligi* asserit? Rem subtiliter rimatur S. Greg.: « sciendum est, quod inimici dilectio tunc veraciter custoditur cum nec de profectu addicimus, nec de ruina illius laetamur. Nam saepe in dilectionis imagine erga inimicum animus fallitur, seque hunc diligere aestimat, si eius vita contraria non existat. Sed dilectionis vim occultat et veraciter aut profectus inimici aut casus interrogat » etc.

Peccatum enim reputavit mala inimico imprecari v. 30 « non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maleficēs animam eius »; — i. e. loquela instrumentum non ad peccandum adhucuit, ut scil. diris et execrationibus mortem inimici optaret.

Dein peregrinos et viatores magna hospitalitatis exhibitione (quae laus est apud orientales una ex praecipuis) suscepit et recreavit. Ita v. 31 ex hebr. *si non dixerunt viri tabernacula mei: quis dabit* (dare, ostendere potest) *de dapibus eius non saturatum?* i. e. profecto (idque iuro) domestici mei testantur: debent: nemo est, qui unquam a lobi tabernaculo esuriens abierit, quem non epulis suis saturaverit. Sensus hic in verbis hebr. adest: בְּרַכָּתִיךְ ex carne eius est, uti 1 Sam. 25, 11 בְּרַכָּתִיךְ (mactatio mea i. e. pecora mea mactata et in convivio parata) de carne pecorum eius; בְּרַכָּתִיךְ part. niphil saturatus (easdem literas S. Hier. imperf. 1 pers. pl. interpretatus est בְּרַכָּתִיךְ). Ita hebr. explicant reiectiores ad unum omnes et certe, si verba species et versus subsequentem, apposite et commode. *Hitz.* versum arcte ad antecedentem adnectentes explicat: Iobi domesticos exoptasse: utinam inimicus Iobi nunquam eius dapibus saturatus fuisset! lobum proinde inimici dapes subministrasse (cf. Prov. 25, 21 si esurierit inimicus tuus, ciba illam). Sensus quidem praeclarus; at post formulam *quis dabit* debuit salem pronomine suffixo indicari, verbum ad osorem lobi referri. Veteres in varias discidunt sententias. Consentiant in exprimenda 1 pers. pl. *saturemur*; negandi particulam ad *saturatum* vel *saturem* appositam non habent LXX (vet. lat.), *Theod.* *Hier.* (et duo codices hebr. cf. *Ros.*); eam habent *Chald.* et *Syrus*. In interpretanda sententia: domesticos lobi desiderare, ut carnis eius saturentur, hoc ad nimum quandam amorem, quo lobum prosecuti sint referunt *Chrys.* *Ol.* S. Thom. *Sanct.* *Estius*, *Pin.* *Mar.* *Malv.* *W.*; at carnem alicuius edere nunquam apud orientales et in linguis semiticis *anoris* est metaphora, sed odio infensissimi et calumniarum. Unde alii de *odio domesticorum* in

4. Neque id mirum, cum LXX et *ret. lat.* habeant: « quod si saepe dixerunt ancillae meae: quis det nobis, ut carnis eius satiemur? cum satis bonus essem » (לֹא יְמִתֵּן לְךָ אֶת־בָּשָׂרֶךָ); alterius tamen versionis prope ad hebr. acceditis iam meminit *Ol.* quam habent *Sym.* et *Theod.*

Iobum exponunt, vel quia severe eos in officio continuerit (cf. apud *Ol. S. Greg. Rup. Br. Sa. Men. Tir.*) vel quia prae studio beneficiendi alii eos nimium in tractandis hospitibus fatigaverit (cf. *Vat.*, apud *Mar. Sanct. Pin. Calm.*). Sed quis tam *ferale* domesticorum in Iobum odium feret? quis talia in media virtutum enumeratione commemorari credet? quid magis alienum a Iobi mansuetudine, charitate, quam v. 13-15 descripsit?

Textum latinum v. 31 « si non dixerunt viri tabernaculi mei: quis det de carnis eius, ut saturemur »; — illi interpretes lat. aptius quantum ad verba lat. et nexum et rerum probabilitatem exponunt, qui dicunt: talia dicta fuisse a servis Iobi contra inimicos Iobi; Iobum scilicet suam commendare mansuetudinem in inimicos, dum famuli arderent adversus eos, iis palam maledicerent ac si fieri possent dispersere vellet (cf. *Isidorum, Caetamun*, quos citat *Pin.*; *Vav. Cod. Gord. Cord.*). Ita simul studium famulorum in Iobum Iobique mansuetudo egregie illustratur. Et haec interpretatio ad textum lat. unice apta est.

Dein hospitalitatem suam declarat, v. 32 « foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit »; — hebr. *ostium meum versus operam*¹ *operarum*, i. e. viatoribus, ne sub dio manere cogantur (cf. *Ind. 19, 20*).

Denique huic virtutum enumeratione finem imponit omnem a se hypocrisi vel simulatione excludendo; v. 33 « si abscondi quasi homo peccatum meum et celavi in sine meo iniquitatem meam »; — i. e. uti homines facere solent; vel prout alii ~~υπερβολή~~ vertunt: *uti Adam, qui primus peccatum dissimulavit* (cf. *Chald. Pin. Gord. Men. Tir. Del. Hitz. Zsch. P.*). Unde affirmat, sicuti virtutum habeat conscientiam, ita se simul immunem scire ab omni flagitio, neque ullum studiōse se celare. Nam si quid criminis absconderet, tunc esset cur timeret (v. 34); nunc autem plenus est fiducia, securus, et innocentia sua fretus coram Deo omniscio optat comparere (v. 35-37). Ita apte concludit.

Est v. 34 in hebr. *vere*, *timerem multitudinem magnam et despectio tribuum frangeret me, silerem, non egredere a porta* i. e. etsi culpam colaret, tamen flagitorum conscientia intime animum terrore afficeret, ita ut non auderet publice comparere; animus scelerum sibi conscientia merito ac iure convicia

1. Nam quod *Hirz.* proponit: *domesticos largas illes dapes desiderare, quibus olim in Iobi domo potiti sunt, non admitti posset, quia lobus in tota hac enumeratione non, quid nunc fiat, sed quid olim fuerit recenset.* — *B.* negationis particularum in *utroque* membro omittit, et hunc sensum esse vult: *lobi domesticos nunquam indigneus, ut meliore nutritionem sibi optaverint.* At parum sane ad Iobi laudes, si tantum dicteret, Iobi famulos nunquam fame et inedia fuisse vexatos! Nam *saturenum id tandem signifiat: meliorum nutritionem B. flagit, ut sensum non absurdum efficiat.*

2. Veteres versiones ~~την~~ legerunt ~~την~~ (*Vat. W. Zsch.*).

ac supplicia sibi deberi etiam invitus fateri cogeretur. At nihil tale in se experitur: e contra omni libertate et fiducia causam suam Deo exponere gestit. Id in subsequentibus; inde haec exposito optimum rerum nexum afferit. Alii v. 34 tamquam imprecationem explicant: si celavi, veniat timor, despectio... (*W.*); at aliorum despectionem iam experitur; non opus est, ut illam sibi imprecetur; deinde diras haec (obmutescam...) minime prioribus similes forent, potius parvae, leves. Alii demum (cf. *Malb. II. Hirz. Del. P.*) ratione reddi censem pro v. 33: non abscondi peccatum meum propterea, quia timerem turbans et contemptum, ita ut obmutescerem et me abscondem; nulla aderat pro me causa dissimulationis; sed haec exposito langet, neque ad imperf. verbi formam est accommodata.

S. *Hier.*¹ sensum parumper diversum extulit: v. 34 « si expavi ad multitudinem nimiam et despectio propinquorum terruit me et non magis tacui nec egressus sum ostium »; — i. e. non expavi, verum potius tacui. Sed quo sensu? Accommodate ad res Iobi: nunquam propter auram popularem aut contemptum et fastidium aliorum a iustitia deflexi, ius perversti, arguere vel prohibere vel agere aut dicere quidquam eorum omisi que iure debebantur; et si quando ipsi iniuria vel contumelia illata fuerit ab aliis, quorum sclera puniebat vel iniqua desideria reprimebat, eam lacite sustinebat nihil curans de vindicta, non egressus ad ultionem capiendam (cf. *S. Thom. Pin. Gord. Tir. Vav.*). Sed id incommodi in textu lat. adest, ut in ultimo praesertim membro aliqua *supplenda* sint. Unde textus hebr., qui subsequenti sententiae optime praefatur, erit praefendus.

Vitae rationibus enarratis divinum testimonium sollemini modo invocat; bene *S. Thom.*: « quia multa et magna de se dixerat, super his divinum testimonium invocat »; v. 35 « quis mihi tribuat auditorem, ut desiderium meum audiat Omnipotens et librum scribat ipse qui iudicat »? — i. e. utinam aliquis, utinam Deus me audiat; exoptat admitti a Deo ad disceptationem forensem (cf. 10, 2; 13, 3, 18) et tantae sibi conscius est integratatis, ut accusationis libellum ab ipso Deo (vel ab adversario, *Mar. Pin. Vav.*) scribi non modo non recusat sed desiderat.

Cum *S. Hier.* veritat desiderium meum vel ~~την~~ (aut ~~την~~) legit vel certe pro eo quod in textu hebr. est ~~την~~ accepit (cf. *Mar.*). Valde commodus est sensus in textu hebr. *quis dabit mihi audientem me? ecce signum meum* (subscriptio mea, testimonium meum cf. *Pin. Mar. Malb. Calm. W. P. Le Hir. chirographum meum Zsch.* — sim. *Hirz. Del. Hitz.*), *Omnipotens respondeat*

1. Pro ~~την~~ v. 34 (quam particularum LXX et vel. lat. et Chald. taentur) legens vel vertens ~~την~~ si cum Syro.

mīhi, et (ecce) liber (quem) scripsit vir lītis meae (i. e. adversarius) i. e. exposita causa lobus concludit dicens: ecce adest mea defensio, quam numeratales attestatione mea et subscriptione confirmo! ; *adest libellus accusationis*, quem adversarius contra me scripsit, scil. accusations in me prolatas iudicet Deus inter me et adversarios! Alii ultimam partem vertunt: *et libellum scribat adversarius meus (W)* sed obstat perf. $\pi\alpha\tau\omega$; *obstat*, *et accusationes in eum iam sunt prolatae*. Et haec oppositione et cum Deum in vocet arbitrum et iudicem, vix ipse Deus erit *vir lītis* eius, idque eo magis quia Deus vix dici potest scripsisse libellum accusationis contra lobum. Ita si hebr. verbum: *quem scriptis*. In explicatione vero *scribat* bene ad Deum refertur, quem lobus provocat, ut si possit libellum accusatorium condamnare.

Hanc fiduciam pulcherrime delineat v. 36 « ut in humero meo portem illum et circumdem illum quasi coronam mihi »; — hebr. *profecto, portabo illum...* i. e. libellum accusatorium non modo non formidat, sed publice gestit illum circumferre et tamquam diademam capiti imponere, tamquam trophaeum gestare; in tantum scit singula accusationum capita in suam gloriam cessura. Accusationibus quasi ornatu spendido vestitus ad Dei tribunal accedere optat; vult ei accusationis libellum tamquam suae innocentiae documentum et decus insigne obviaria ferre! Idque explicat v. 37 « per singulos gradus meos pronuntiabo illum et quasi principi offeram eum »; — i. e. nullum accusationis caput formidat; singulus ipse alta voce vult legere coram iudice et refutare et fiderent rem supremo iudicii committere. Etiam illustrius in textu hebr. Iobi animus securus depingitur numerum gressuum meorum (singulas actiones) indicabam ei et sicut princeps accedam ad eum [cf. Cod. Malr. IV. W. Del. Hirz. Zsch. Hitz. P. Le Hir] i. e. non ut Adam, culpae conscientis, pudore suffusus se abscondit culpae conscientis, sed magna cum libertate et dignitate se Dominum sistit, intrepide eum adire cupit.

Disceptatio forensis in gloriam sibi cessuram confidit. Id confirmata iterata imprecatione, si quid mali admisisset. Ita nexus psychologicus quasi sigillo apposito integratitudinem suam consignat, v. 38 « si adversum me terra mea clamat et cum ipsa sulci eius deflent; v. 39 si fructus eius comedti absque pecunia et animam agricolarum eius afflxi: v. 40 pro frumento oriatur milii tribulus et pro hordeo spina »

1. **¶** est litera t signo crucis olim expressa, quod signum (+ vel ×) etiam subscriptio scriptis loco adhibebatur (cf. *Pia. Hieroz. W. Del. Hitz.*). Lites apud Aegyptios scripsit fuisse insitantes, testis est *Diodorus Siculus I. 75. W. Hitz.*, et ex monumentis et papyris hieroglyphicis demotice et hieratici luce clarioris appareat multiplex scribens usus ab Aegyptiis, ut etiam ex tegulis hieraticis scriptis Babyloniis et Assyriis.

— i. e. si terra iniuste possessa aut aliquo scelere meo violata et foedata iuste me accusat, si sulci eius de me queruntur propter oppressionem operariorum vel mercedem negatam (« flent sulci respersi agricolarum sudore aut lacrimis » *Pin.*); si agrum vi abstuli, ita ut legitimus eius possessor inedia conficeretur (cf. *Ol. Pin. Cord. Mar. Men. Tir.*), poenam debitam non recuso, potius mili imprecor; illa maledictione se devovet, qua Deus peccatum protoparentum devovit (*Gen. 3, 18*).

In hebr. et *animam dominorum eius exsusflavi* i. e. eos raptis agris inedia et paupertate confeci. LXX ἔστησεν τοις γειτνίοις βάρος; ret. lat. urtica... spina, *Theod.* ἔσπαζε, *Sym.* ἔσπαζε... ἀπέσπαζεται (cf. Ol.). S. Hier. γῆν ετιμή vertit *spila* (Os. 9, 6), patulus (Is. 34, 13), *carduus* (4 Reg. 14, 9; 2 Par. 18, 18), *spina* (Cant. 2, 2), h. l. tribulus; *תְּשַׁׂעֲרָה* בְּצֵבָה λεγ. νι vocis est planta mala, inutilis, sicut aeclipsis, lolium, zizania (cf. Fürst C.).

Cum v. 33-37 sermonem Iobi aptissime videantur concludere, aliqui interpres v. 38-40 a propria sede avulso斯 hue perperam apponi sunt opinati. Quare alii eos inter v. 8 et 9; alii inter v. 25 et 26; alii inter v. 33 et 34 vel 34 et 35 inserendo斯 esse censem (cf. *Baldomus, Caiet.* apud *Pin.*, *W. Del.*). At iuremerito recentiores communiter eos ex loco retinunt, quo in omnibus versionibus antiquis inveniuntur (cf. *Hrz.* *W. Hitz.*) Iam *Pin.* observat: « cum amici saepe illi obiecissent tyrannidem et rapinam, ad rem istam, quae caput est controversiae, quasi summam tollit suae responsionis reveritur ». Et revera nulla est ex transponendi ratio. Nam quando animi vehementiores affectus et commotiones describuntur, non opus est, ut ordo *logicus* adsit, sed ordo *psychologicus* requiratur, iam plane ad *naturam* fit, ut, qui vehementer disputet, denuo in fine unam alteram assertione *repetat*, quae ipsi praecepit cordi sit. Dein pro tali carmine ad animi sensus factu non requiratur, ut ostendi possit, ita *debuuisse ordinem affectuum, rerum instituti, sed plane sufficit, ut probetur, ita potuisse fieri sine aperta veritatis psychologica violatione.*

Denum additur coronidis loco : « finita sunt verba Job » ; — quae clausula, olim in vulgatae codicibus et editionibus omissa (cf. *Pm.*), in hebr. et apod LXX (cf. *Ol.*), *Chald.* et *Syrum* adest. In subsequentiis Iobus iam non discepit; paucia tantum verba Deo respondet; unde ea verba finita sunt, quae adduxit ad suae sententiae assertio-*nem* (*S. Thom.*). Bene *Ol.* : « cum tempus respondendi erat, amicos allocutus est; cum vero silentium tempus erat, ore illorum prius obtu-*rate* silentium egit ». Et *S. Ephraem* adnotat : « exorsus est quasi verecundus (pudore suffusus), finit quasi reprehensor (confutator) ».

1. Excipe *Olshausen et Del;* *B.* versus hos inter v. 32 et 33 collocat. Inveniri quandoque versus non suo in loco insertos, utique ex Is. 38, 21 (uti ibi iam *S. Hier.* et *S. Thom.* observarunt) indubium est.